

Co je co?

Čeština je krásný a bohatý jazyk, což má ale i svá úskalí. Řada slov má kromě jasného významu ještě další skrytý, ale obecně chápaný význam. Typickým příkladem jsou debaty o léčitelství. Léčitel či léčitelka rozhodně nejsou slova hanlivá, naopak. Pokud ale začneme hloubat nad tím, kdo to vlastně léčitel je, kdy se z léčitele stává šarlatán a jaký je vlastně rozdíl mezi léčitelem a šarlatánem, začíná být vše složitější. Přitom pozitivní obsah zůstává zachován.

Pokud nějakou činnost označíme za „léčitelství“, pak jako by tato činnost povýšila. A pokud ji nazveme „tradiční léčitelství“, znamená to ještě více. Stejný problém má slovo „medicína“. Lze vůbec do jedné věty spojit slovo léčitelství a medicína? Lze. Věta „Léčitelství se zabývá alternativní medicínou“ je zcela běžná. Medicína (medicinae) je ale lékařství. Titul MUDr znamená medicinae universae doctor, tedy doktor veškerého lékařství. Zkuste si tedy větu „Léčitelství se zabývá alternativní medicínou“ přeformulovat na „Léčitelství se zabývá alternativním lékařstvím“. Alternativní znamená jiný, zástupný, náhradní. Takže ještě jedna možnost „Léčitelství se zabývá jiným, zástupným náhradním lékařstvím“. A v té chvíli mají všichni pocit, že si z nich děláte legraci.

Stejně je to s tituly. Profesor je nejvyšší titul vysokoškolského učitele, ale současně se tak označuje i středoškolský učitel. Pokud se hovoří o profesorovi vysoké školy, máme na mysli člověka, který obhájil před vědeckou radou příslušné fakulty svoji profesorskou práci, pak stejně úspěšně obhájil práci před vědeckou radou univerzity a nakonec byl jmenován profesorem a jmenování podepsal prezident České republiky. V řadě zemí se tento titul propůjčuje a člověk je pak profesorem pouze na konkrétní škole po dobu, kdy učí, a je na tzv. profesorském místě. Někdy se také používají termíny řádný profesor,

mimořádný profesor a čestný profesor. Inu, není profesor jako profesor. Lékař složí například atestaci z radiologie. Rozhodne se studovat doktorské studium (Ph.D.). Jenže náročnost tohoto studia je na různých školách různá a je různá na stejné škole v různých oborech. Pokud radiolog bude studovat doktorské studium v oborové radě pro radiologii (nebo oborové radě, ve které radiologové standardně toto studium absolvují) a vybere si lékařskou fakultu, na které učí nebo k ní má nějaký vztah, je vše jasné. Pokud si ale vybere školu na opačném konci republiky či na Slovensku – a ani to nebude lékařská fakulta, může k tomu mít důvod, ale je to divné. Ještě divnější ale je, když pak radiolog nedělá docenturu a profesuru v oboru radiologie na škole, kde učí, ale dělá ji v oboru ošetřovatelství nebo podobném. Čeho je pak takový docent či profesor docentem či profesorem? Pozná se to nějak? Nepozná a dotyčný se tím pochopitelně nechlubí.

Rozdíl mezi označením vysoká škola a univerzita většina laiků také nevnímá. Označení univerzita (z lat. universitas = všeobecnost, společenství, kolegium) je v České republice vyhrazeno vysokým školám univerzitního typu, které se věnují jak vzdělávací, tak vědecké, badatelské nebo jiné tvůrčí činnosti, uskutečňují všechny typy studijních programů (tedy i programy doktorské) a rovněž udělují nejvyšší akademické tituly. Neuniverzitní vysoké školy se věnují jen vzdělávání.

Zajímavé, ale velmi zprofanované, je dnes označení klinika. V případě slova katedra je vše jednoduché. Katedra sice znamená rovněž stůl, u kterého sedí učitel před třídou, katedra je ale označení pro organizační nebo vědecko-výzkumný útvar fakulty. Na vysoké škole jsou tedy fakulty a na fakultách jsou katedry. V čele katedry by měl být docent nebo profesor. Jak je to ale s klinikou?

Slovo klinika může mít mnoho významů, ale nejčastěji je vnímané veřejností jako „lékařská klinika“, tedy místo v rámci nemocnice, kde se studenti lékařské fakulty učí praktické aplikaci teoretických znalostí medicíny. Lékařská klinika je také společné pracoviště lékařské fakulty a fakultní nemocnice, v jehož čele stojí přednosta, který byl jmenovaný na základě výběrového řízení organizovaného ředitelem fakultní nemocnice a děkanem lékařské fakulty a schválený akademickým senátem LF. Finálně pak jmenovaný rektorem příslušné univerzity. O založení kliniky či jejím zrušení rozhoduje akademický senát lékařské fakulty. Kdo toto vše ale ví? Laik vidí nápis klinika či clinicum a hned má lepší pocit. Zvláště, když si šéf pracoviště nebo jeho majitel nechá říkat přednostu či profesorem (byť jen pro účely svého pracoviště). A tak se představí jako profesor, doktor XY, který vede kliniku a zabývá se tradiční medicínou. A nelže. Je to doktor (sice filozofie) a profesor (učí na gymnáziu) a věnuje se tradiční medicíně (čínské) na soukromé klinice, kterou vede. A ani to není „fake news“.

Je to prostě legrace. Řada lidí investovala do Harvardských fondů, které s Harvard University neměly nic společného. Pacienti vyhledávají pracoviště, která se označují klinika (ještě lépe clinicum), a přitom se skutečnými klinikami nemají nic společného. Léčitelství si říká „alternativní medicína“ či dokonce „tradiční medicína“.

A tak se postupně vytrácí význam jednotlivých slov. Původní obsah je nahlodáván, drolen a rozpouští se v podobných polopravdách. Je to chyba. Je třeba se tomu bránit? A má to vůbec smysl? To si každý musí zodpovědět sám. Ale rozhodně je třeba počítat s tím, že co vypadá a zní stejně, není stejně. A rozdíl může být často naprosto neuvěřitelný – stejně jako vystoupit na nejvyšší horu bez kyslíkové masky (a mlčet o tom, že to bylo v Maďarsku, a nechat si klepat na rameno těmi, které napadne jen Mount Everest). V podstatě to není podvod. ●

PROF. MUDr. VLASTIMIL VÁLEK, CSc.,
MBA, EBIR
Klinika radiologie
a nukleární medicíny FN a LF MU
Jihlavská 20, 665 00 Brno
e-mail: valem.vlastimil@fnbrno.cz